

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПІДПРИЄМСТВА

Катрич Б.С. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка», Мещеряков В.Є. к.е.н., доц.

Державний біотехнологічний університет

Управління витратами має вирішальне значення в управлінні розвитком підприємства в умовах невизначеності, оскільки воно дозволяє бізнесу ефективно розподіляти ресурси та підтримувати фінансову стабільність, незважаючи на мінливі умови. Визначаючи та контролюючи витрати, підприємства можуть мінімізувати ризики, пов'язані з непередбачуваною динамікою ринку, та забезпечити операційну стійкість. Крім того, ефективне управління витратами забезпечує гнучкість для інвестицій в інновації та адаптацію до нових викликів, позиціонуючи підприємство для сталого зростання в умовах невизначеності.

В умовах війни в Україні підприємства стикаються зі зростаючим тиском, щоб адаптуватися до мінливих економічних умов і залишатися життєздатними. Інтегруючи практики стратегічного управління витратами, підприємства можуть зміцнити свої економічні механізми, вдосконалити процеси прийняття рішень та побудувати фундамент для сталого зростання.

Управління витратами С.Голов розглядає як принципово нову систему, яка дає змогу відстежувати, аналізувати та контролювати витрати [1]. На думку О. Ємельянова, О. Курило та Т. Петрушки, управління витратами підприємства є цілеспрямованим впливом суб'єктів управління на процеси утворення витрат для доведення їхньої величини до такого рівня, за якого максимізується обсяг тих фінансових результатів діяльності підприємства, які відповідають певному виду витрат [2].

Комплексне поєднання різних компонентів управління витратами забезпечує гармонійний підхід до оптимізації витрат, що дозволяє підприємству ефективно використовувати ресурси та підвищувати прибутковість. Синергія між аналізом, плануванням, контролем і оцінкою ефективності створює гнучку систему, здатну адаптуватися до змінних умов ринку та мінімізувати ризики (табл. 1).

Управління витратами є невід'ємною складовою внутрішнього економічного механізму підприємства, оскільки воно забезпечує раціональне використання ресурсів і підтримує фінансову стабільність. Через аналіз витрат, планування та контроль підприємство формує ефективну систему управління, що дозволяє визначати ключові точки зниження собівартості та підвищення ефективності. Ці процеси впливають на всі рівні економічного механізму, починаючи від виробництва і закінчуючи реалізацією продукції, інтегруючись з іншими управлінськими функціями, такими як бюджетування, управління фінансами та ціноутворення.

Таблиця 1 Компоненти управління витратами як складової внутрішнього економічного механізму підприємств

Компонент	Зміст	Ціль	Інструменти та методи
Аналіз витрат	Збір, систематизація та оцінка витрат підприємства	Виявлення резервів для зниження витрат, визначення неефективних витрат	АВС-аналіз, факторний аналіз, порівняльний аналіз
Планування витрат	Встановлення цілей та обмежень витрат на основі прогнозів і стратегічних завдань	Формування бюджету підприємства, забезпечення раціонального використання ресурсів	Бюджетування, прогнозування, план-графіки
Контроль витрат	Перевірка фактичних витрат порівняно з плановими показниками	Виявлення відхилень і вжиття коригувальних заходів	Контрольні листи, звіти про виконання бюджету, КРІ
Управління витратами	Прийняття рішень для оптимізації витрат залежно від зовнішніх і внутрішніх умов	Зниження собівартості продукції, підвищення ефективності використання ресурсів	Реструктуризація, автоматизація процесів, управління ланцюгами постачання
Оцінка ефективності	Визначення результатів управління витратами	Оцінка впливу заходів з управління витратами на фінансові та операційні показники	Фінансові коефіцієнти, ROI, аналіз прибутковості

Взаємозв'язок між управлінням витратами і внутрішнім економічним механізмом проявляється також у створенні конкурентних переваг. Зниження неефективних витрат підвищує рентабельність і забезпечує підприємству більшу фінансову гнучкість, необхідну для розвитку та інвестування. Завдяки оптимізації витрат підприємство може адаптуватися до змін ринкових умов і впроваджувати інноваційні рішення, що сприяє довгостроковому зміцненню його позицій на ринку. Таким чином, управління витратами не лише доповнює, а й зміцнює внутрішній економічний механізм підприємства, сприяючи його сталому розвитку.

Висновок.

Таким чином, управління витратами відіграє ключову роль в економічному механізмі підприємства, виступаючи фундаментальним інструментом забезпечення його фінансової стабільності, конкурентоспроможності та довгострокового успіху. У динамічному та все більш складному ринковому середовищі ефективно управління витратами дозволяє підприємствам оптимізувати розподіл ресурсів, зменшити неефективність та підвищити прибутковість.

Список використаних джерел

1. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 534 с.
2. Ємельянов, О., Курило, О., Петрушка, Т. Механізм, методи та способи управління витратами підприємств як інструменти підвищення ефективності їх господарської діяльності. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-58>